

PAGINA 3

Koorzang en thee bij de Amerikanen

PAGINA 5

Nicolle Pronk: 'Niet bang voor verandering'

PAGINA 8

Prijsvraag bij de Huygens-expositie

EN VERDER Bedevaart naar Brielle ■ Bouwkundestudenten over gesloten kerken ■ Slavernij het gesprek van de dag ■ Wegwijzer Liedboek

Een lid van de Bethelkerk na de dienst in gedachten verzonken.

Afscheid Bethelkerk Loosduinen

'Geen idee hoe het verder gaat'

REPORTAGE Net als een handvol andere kerken heeft de Bethelkerk Loosduinen de deuren gesloten. De laatste dienst, half juni, was een emotionele gebeurtenis. 'Ik rende hier als jongetje van vier over het gangpad.'

Dit was een hechte gemeenschap', vertelt een vrouw na afloop. 'Maar die gaat nu uitwaaien. Naar de Bosbeskapel, naar de Abdijkerk. Ikzelf ga naar de Bergkerk, want daar kan ik gemakkelijk parkeren.' Sommigen weten nog helemaal niet waar ze naartoe gaan, en

of ze überhaupt nog bij een nieuwe kerk willen horen.

'De Bethelkerk gaat sluiten, maar we gaan straks gewoon nog steeds naar Bethel. Het huis van God gaat nooit

Lees verder op pagina 4

Oprit Lukaskerk nu Albert J. Wilzingpad

DE OPRIT NAAR DE LUKASKERK (Om en Bij) is vernoemd naar Albert Wilzing, een van de markantste predikanten van Den Haag van de afgelopen decennia. Op de herdenking van zijn sterfdag, dit voorjaar, werd in aanwezigheid van zijn familie een naambordje onthuld. Wilzing, vorig jaar overleden (73), was dertig jaar hervormd predikant in de binnenstad. Daarnaast was hij als hoofdredacteur van *Hervormd Den Haag*, voorganger van *Kerk in Den Haag*, de drijvende kracht achter vernieuwing van de kerkelijke publiciteit.

Het nieuwe straatnaambordje

Onder zijn leiding werd de voormalige diaconale bakkerij aan het Om en Bij verbouwd tot de Lukaskerk. De kerk ontwikkelde zich in de jaren die volgden tot een kerk die bezoekers zou trekken uit de gehele stad. Vluchtelingen werden er opgevangen, homohuwelijken gesloten, gesprekken met andersgelovigen en ongelovigen bleiden op, en er werden tal van diaconale projecten ontwikkeld. 'Openheid is de reden van ons bestaan', zei hij.

Zingen en dansen, allemaal naar Rio

INTERVIEWS 's Werelds grootste openluchtfestival is geen muzieffeest maar een vrome marathon met miljoenen rooms-katholieke jongeren. Rosanne Somers en Matthijs Jansen uit Den Haag gaan deze zomer naar Rio.

MATTHIJS JANSEN (23) MAAKTE al eerder de Wereld Jongerendagen mee in Keulen en later in Sidney. 'In Nederland denk ik wel eens: waar gaat het heen met de kerk? De Wereld

Jongerendagen bemoedigen mij in mijn geloof. Je ervaart kracht, eenheid en vreugde met zoveel medegelovigen. En het brengt je op ideeën. In Keulen zong en danste iedereen mee met muzikanten, op pleintjes en in metro's. Het motiveerde mij om als zanger en gitarist in de christelijke band Jacob's Ladder te spelen. Voordat de Wereld Jongerendagen beginnen ben ik in Rio de Janeiro druk met de organisatie van activi-

Lees verder op pagina 2

Matthijs Jansen in Sidney (2008)

Tienerrestaurant in Moerwijk

Lekker eten, de koks genieten

REPORTAGE Tieners in de wijk Moerwijk drijven met elkaar een heus restaurant. Ze hebben er plezier in, steken er veel van op en dragen bij aan de leefbaarheid van de wijk. Op bezoek bij de jongste koks van Den Haag.

LEROY DOET VANAVOND AAN DRIE-entertig gasten voor hoe je een wrap maakt. Onverstoorbaar spreidt hij groenten, vlees en kaas uit over een pannenkoekje en rolt het op. Hij zet het geheel vast met een prikker en serveert het aan vaste gast Blüti Keus (57). 'Ik kom hier graag', zegt Blüti. 'Ik woon alleen en ben weduwe, maar ik wil niet geïsoleerd zijn. Het eten is goed en het is gezellig.' Haar tafelgenoot: 'Het is leuk om te zien hoe straatschoffies, met wie soms geen land te bezeilen is, gastheer worden.'

Een grote groep tieners, wel twintig, is betrokken bij een unieke vorm van vrijwilligerswerk. Ze leren gezond en

Lees verder op pagina 2

Astrando (11, links) en Faysal (12) aan de slag in het Tienerrestaurant.

Jeugd herdenkt einde oorlog in Azië

IN DE DUINZICHTKERK IS DEZE zomer de jaarlijkse bijeenkomst ter herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog in Azië. Het thema is 'Van overleven naar overlevering'. Kinderen vertellen over het voormalig Nederlands Indië. Leerlingen aan het Koninklijk Conservatorium leveren een muzikale

bijdrage. Ook scholieren van Dalton Den Haag krijgen een plaats in het programma. De organisatie is in handen van de Haagse Gemeenschap van Kerken.

ZONDAG 11 AUGUSTUS, 17-18 UUR. DUINZICHTKERK, VAN HOGENHOUCKLAAN 89.

Adverteren in Kerk in Den Haag
Wilt u adverteren in dit maandblad of op de website? Informatie over mogelijkheden en tarieven:
www.kerkindenhaag.nl

advertentie

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg
070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINOUDESCHOEMAKER.NL
WWW.REINOUDESCHOEMAKER.NL

Kerk in Den Haag per post in de bus

Wilt u een postabonnement op *Kerk in Den Haag*? Het blad wordt dan tien maal per jaar toegestuurd. De prijs is € 17,50 per kalenderjaar. Opgave abonnement per mail: info@kerkindenhaag.nl. Of bel: 06 123 13 053.

We zijn in het Tienerrestaurant in Moerwijk, een voormalig winkelpand.

advertenties

Koster gevraagd

De Dienst Geestelijke Verzorging van het **Medisch Centrum Haaglanden - Westeinde** (Lijnbaan 32, Den Haag) zoekt per direct voor de kerkdiensten op zon- en feestdagen een of meerdere koster(s).

De taak van de koster bestaat ondermeer uit het gereed maken van de aula voor de kerkdienst die aanvangt om 10 uur en hij/zij draagt zorg voor een goed verloop van de dienst. Er zijn wisselende rooms-katholieke en protestants-christelijke voorgangers en doorgaans is er een koor. Patiënten worden door vrijwillige brancardiers begeleid. Na afloop wordt koffie gedronken met de aanwezigen. Koster(s)ervaring strekt tot aanbeveling.

Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot pastor Guido Schürmann, Dienst Geestelijke Verzorging MCH tel. 070-3302556 (ma t/m do) e-mail g.schurmann@mchaaglanden.nl

groeps wonen door ouderen

Groeps wonen is een woonvorm voor actieve mensen van 50 jaar en ouder. Deelnemers kiezen voor elkaar.

- zelfstandig en zelfredzaam
- 15 à 25 woningen in één gebouw met ieder een eigen voordeur
- een gemeenschappelijke ruimte
- persoonlijke vrijheid en privacy
- saamhorigheid en gezelligheid
- gezamenlijke bijeenkomsten en activiteiten
- burenhulp, geen mantelzorg
- één- en tweepersoons huishoudens
- 23 lidwoongemeenschappen in Den Haag en 1 in Pijnacker-Zuid

Vereniging GDO
Torenstraat 172
2513 BW Den Haag

Telefoon: 070-3641983
E-mail: info@gdo-den Haag.nl
Website: www.gdo-den Haag.nl

Van Der Helm
uitvaartzorg

persoonlijke begeleiding bij uitvaarten... van mens tot mens...

070 - 335 03 97 - www.vdhuz.nl

Engelen & Spoor
UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
Jan van Nassaustraat 110, 's-Gravenhage
Tel. (070) 350 7000
(dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Fa. A. H. Kerkhof & Zn
uitvaartzorg sinds 1892

BEGRAVENISSEN - CREMATIES
Traditioneel - Persoonlijk - Eigentijds
o.a. beschikbare rouwcentra in de regio
„SORGHVLIET” Groot Hertoginnelaan 1
„WALDECK” Oude Haagweg 28 Loosduinen
THUIS-opbaring met vereiste middelen en zorg

Vastlegging persoonlijke wensen in een wilsbeschikking
Kostenbegroting, -informatie
Uitvaartverzekering (geïndexeerd)
Deposito (waardevast)
Uitvaartverzorging op alle begraafplaatsen en crematoria en voor elke verzekeringsmaatschappij in Nederland

Kantoor en besprekruimte
Groot Hertoginnelaan 227 - Den Haag telefoon **070 - 3451676**

Wereldjongerendagen in Rio

Vervolg van pagina 1

teiten voor ruim 230 Nederlandse jongeren. Denk aan themagesprekken, strandbezoek, gezamenlijke diners.

Ik vind het leuk om paus Franciscus te zien maar ben niet lyrisch: hij is ook maar een mens. Toch een inspirerend persoon. Franciscus' voorganger was meer een professor. De aankomst van de paus is altijd een happening. Toen hij in de haven van Sydney arriveerde, wachtten wij hem op met vlaggen en wimpels. Dat was gaaf! Ook in Rio wordt het mooi. Brazilianen zijn expressiever in het uiten van muziek, dans en emoties. Waren Nederlandse katholieken maar zo uitbundig en zichtbaar aanwezig.'

Rosanne Somers (midden) in Madrid (2011)

Rosanne Somers (19) bezoekt met haar gezin de Wereld Jongerendagen in Rio.

'In 2011 bezocht ik de Wereld Jongerendagen in Madrid. Vijf dagen vol missen en catecheselessen. Het indrukwekkendst vond ik de afsluitende viering

met zo'n twee miljoen leeftijdgenoten. Er stak een harde storm op. Het ging flitsen, donderen en regenen. Groepjes schuilen knus bij elkaar onder regenjassen. Maar niemand was bang. Na het onweer heerste er doodse stilte. Dat twee miljoen mensen zich daar

'Je ervaart kracht, eenheid en vreugde'

aan overgaven gaf mij een kick. Soms voel ik mij alleen in het geloof. Dat verandert als je tijdens de Wereld Jongerendagen met zoveel jongeren bent. Daarom ga ik weer.'

TANYA VAN DER SPEK

WERELD JONGERENDAGEN, 23-28 JULI.
INFO: WJD.NL

Tieners koken in Moerwijk

Vervolg van pagina 1

lekker eten klaarmaken, hygiënisch werken, ze maken kennis met tafelregels en leren de gasten volgens de regels der kunst te bedienen. 'Oude mensen helpen', noemt deelnemer Leroy (13) het.

Kroonappel

Het Tienerrrestaurant is een activiteit van De Kinderwinkel. Dat is een project van Stek (Stad en kerk), in 1995 opgezet als missionair-diaconaal werk van de Marcuskerk. De Marcuskerk is op verschillende manieren bij de Kinderwinkel betrokken. Een aantal gemeenteleden is vrijwilliger bij de verschillende activiteiten. En velen eten graag in het restaurant.

De Kinderwinkel is een ontmoetings- en leerruimte. Vier- tot zestienjarigen kunnen er terecht voor huiswerkbegeleiding, de jongens- of meidenclub, de kinderbijbelclub en de christelijke tienersclub Rock Solid.

De Kinderwinkel was dit jaar door Stek ter gelegenheid van de troonswisseling voorgedragen voor een 'kroonappel' van het Oranjefonds, als bijzonder jeugdproject. De Moerwijkers haalden zelfs als een van de twintig projecten de finale en

mochten met een delegatie naar het Koninklijk Paleis in Amsterdam. Ze wonnen niet de hoofdprijs, maar kregen als aanmoediging wel een cheque van 2500 euro.

De jonge personeelsleden van het Tienerrrestaurant zijn vaak geen onbeschreven blad. Neem Joëlle (16), die zich op straat niet altijd netjes ge-

'Kinderwinkel houdt je van de straat'

droeg. Ze gooide ruitjes in en haalde ander kattenkwaad uit. 'Ik was onhandelbaar. Nu ben ik ouder en zie het nut niet meer in van ongein uithalen.' Ze komt al twaalf jaar bij De Kinderwinkel. 'Ik heb een alleenstaande, werkende moeder. Ik ben enig kind en moest dus vermaakt worden.' Sinds vijf jaar helpt Joëlle in het Tienerrrestaurant, nu als stagiaire voor haar mbo-opleiding. 'De Kinderwinkel houdt je van de straat', zegt ze. 'Juist in deze wijk is het belangrijk dat je leuke dingen met

elkaar doet en niet op straat hangt.' In Moerwijk is het volgens jeugdwerker Willeke Eikelenboom 'pittig leven'. Er wonen bovengemiddeld veel eenoudergezinnen, mensen met psychiatrische problemen of die van een minimuminkomen moeten rondkomen. Criminaliteit, armoede en onveiligheid zijn aan de orde van de dag. 'Daarom zijn wij hier, als veilige gemeenschap voor kinderen. Waar we goed met elkaar omgaan, zodat je van elkaar kunt leren en op elkaar kunt rekenen, en waar je altijd een nieuwe kans krijgt. De kinderen komen hier voor de gezelligheid en een leuk tijdverdrijf.'

Dat laatste blijkt uit de belangstelling. Kinderen staan in de rij om in het Tienerrrestaurant mee te helpen. Van de opgespaarde fooien gaan ze ieder jaar met elkaar een dagje op stap. Faysal (12) heeft het in ieder geval goed naar zijn zin. Gevraagd naar zijn mening over 'zijn' restaurant, zegt hij: 'Gezellig. Leuk. Grappig.'

MATTHIJS TERMEER

TIENERRRESTAURANT, VAN BAERLESTRAAT 113. ELKE DONDERDAG VANAF 17:30 UUR (NIET IN ZOMERVAKANTIE). RESERVEREN: TEL. (070) 388 17 58.

Lukaskerk port slapende leden

DE LUKASKERK (OMEN BIJ) TELT ongeveer zeshonderd niet-actieve, zogeheten 'slapende' gemeenteleden, voornamelijk tussen de twintig en veertig jaar. Met een enquête is geprobeerd een verklaring te vinden voor het gebrek aan belangstelling. Het onderzoek leverde 230 reacties op. Zeventig van hen wilden direct uitgeschreven worden. Dominee Trinette Verhoeven vat de bevindingen samen: 'De respondenten ga-

aan niet op de kerk te wachten. Zij vinden hun gesprekspartners bij familie en vrienden. Een meerderheid is wel geïnteresseerd in en bezorgd over normen en waarden in de samenleving. Maar zij aarzelen over de maatschappelijke rol die de kerk hierbij kan spelen. Hoewel zij de kerk niet kennen waardeert dertig procent van hen wel ons werk.' De Lukaskerk heeft een facebookpagina waarmee zij het contact met de jongere generatie wil verbeteren.

ik weet hoe ze begraven wil worden
maar hoe regel ik dat?

Met één telefoontje nemen we al uw zorgen uit handen. Bij ons staan uw persoonlijke wensen centraal.

Bij Monuta in Den Haag denken we graag met u mee.
bel 070 - 306 54 54
Monuta 't Statenhuys
Statenlaan 78, Den Haag
bel 070 - 360 39 05
Monuta Innemee
Laan van Elk en Duinen 38, Den Haag
www.monuta.nl

Bezwaar bij landelijke PKN tegen afwijzing bezwaarschriften

DE LEDEN VAN DE PROTESTANTSE Gemeente van Den Haag-zuidwest die bezwaar hebben tegen de reorganisatiebesluiten van de wijkgemeenten in hun stadsdeel, zijn tegen de afwijzing van hun bezwaren, dit voorjaar, door het Regionaal College van de PKN in Zuid-Holland, in beroep gegaan bij het Generaal College voor de behandeling van bezwaren en geschillen van de PKN in Utrecht.

Lees het beroepschrift van de 'Strijvaardige Combinatie 1' op kerkinden Haag.nl

Haagse Dominicus aan zee

De Haagse Dominicus prijst God deze zomer in de openlucht. In juli is er een viering in de duinen. Henk Baars en Heleen Goddijn behandelen het thema 'Verheerlijking op de berg'. In augustus vertellen Joke Visser en Leo van Driel in de tuin van het Stadsklooster over 'De Tabernakel'.

ZONDAG 21 JULI, 10:15 UUR. PLAATS: ZIE HAAGSEDOMINICUS.NL. ZONDAG 18 AUGUSTUS, 10 UUR. STADSKLOOSTER, WESTEINDE 101A.

LETWAT VERSCHOLEN ACHTER DE duinen, in het Benoordenhout, ligt de American Protestant Church of The Hague. De kerk wordt vooral bezocht door expats uit zo'n veertig landen en met uiteenlopende levensbeschouwelijke interesses. Twee keer per maand is er een Afternoon Tea Concert. Dan streelt het kerkkoor, vaak versterkt met conservatoriumtalent, de gehoorzintuigen van een afgeladen volle kerk.

Afrika en Bach

Het koor van de American Protestant Church heeft een enthousiaste leidsman, John Bakker. Hij vertolkt een verrassend diverse mix van Engelse kerkmuziek en Amerikaanse hymnen, passend bij de smeltkroes hier vertegenwoordigd.

Verwarmd door passie, bewogen door de geest

Vandaag ga ik op in energieke negrospirituals: traditionele religieuze volksliederen van Noord-Amerikaanse zwarte slaven met westerse en Afrikaanse klanken. Het jonge, Amerikaanse sopraantalent Amanda Key Braster maakt indruk met haar vertederende uitvoering van Bachs 'Bist du bei mir'. Al dit vredelievende zanggeweld klinkt harmonieus bij het orgelspel van Aarnoud de Groen, vaste organist van de Bethlehemkerk.

Afternoon Tea Concerts in Amerikaanse kerk

Iedereen staat op en zingt mee

REPORTAGE Wie op zaterdagmiddag zin heeft in muziek en goede thee, kan het best terecht bij de American Protestant Church.

Het kerkkoor van de American Protestant Church zingt onder leiding van John Bakker.

Volgens Bakker is De Groen begiftigd met voetenwerk, waar voetbalprofs als Van Persie en Robben jaloers op zouden zijn.

Opgezweept

Bij koorklanken die ten hemel opstijgen is het moeilijk niet zelf opgezweept te worden. Bakkers uitnodiging om mee te zingen wordt door zijn toehoorders dan ook hartelijk ontvangen. Iedereen staat op, slaat het liedboek open en zingt. Deze samenzang kan zelfs de zittenblijver, met een hekel aan samenzang, niet koud laten. Hij wordt warm door de passie en bewogen door de geest die van de symfonie uitgaat. Zoals de naam Afternoon Tea Concerts doet vermoeden, eindigt ieder muzikaal middagje met

Deze samenzang kan zelfs de zittenblijver niet koud laten

een theekrans. Het delen van zielenroerselen en zalige gedachten gaat door, nu met woorden. Wat een ontspannen sfeer. De thee is lekker. Deze concertmiddag smaakt naar meer.

AAD HOOGDUIJN

CONCERT ZATERDAG 13 JULI, 16 UUR. MET SOPRAAN SEAJEONG KIM. INFO: APCH.NL

Surinaamse Hagenaars over het verleden van de kolonie

Slavernij nog gesprek van de dag

REPORTAGE Dit jaar is het honderdvijftig jaar geleden dat de slavernij in de Nederlandse koloniën werd afgeschaft. Het verleden houdt de gemoederen in Den Haag nog steeds bezig.

IN DE KAPEL VAN EEN VERZORGINGS- huis aan de Van Limburg Stirumstraat (Schilderswijk) komt eenmaal per maand de katholieke Surinaamse gemeenschap samen. Tot 1971

'Nederland verzwijgt zijn verleden vaak. Dieprijest'

stond op deze plek de neogotische Sint-Josephkerk. Het is een van de laatste diensten; binnenkort verkast

de gemeente naar een andere locatie. Vandaag is er een doopviering. De preek gaat over nieuw leven. Dat het 'oude leven', het slavernijverleden, nog springlevend is in de gedachten van de kerkgangers, blijkt tijdens het koffiegesprek.

Hard werken

'Mijn voorouders waren slaven. Dat heb ik zelf opgezocht'. Aldus Anthony Khoebal, een van de kerkgangers. 'Het einde van de slavernij wordt elk jaar herdacht. Het is een traditie. Surinamers geven jaarlijks lezingen en feesten over haar afschaffing. Wat mij betreft zouden Nederlanders wel wat meer bij het verleden stil mogen staan.' Kort geleden zag Khoebal een televisiereportage waarin Nederlanders in de West hun gekleurde landgenoten verweten zich nog steeds op

het slavernijverleden te beroepen. Khoebal kan zich daar iets bij voorstellen.

'Wat de slaven vroeger te verduren hadden vind ik onmenselijk. Maar uiteindelijk is het nageslacht er beter van geworden. Tegenwoordig wordt het slavernijverleden vaak als voorwendsel gebruikt. Als er in Suriname iets niet goed gaat, zeggen Surinamers vaak: "Zonder slavernij zouden wij heel anders zijn geweest". Maar ik vind dat je gewoon zelf hard moet werken om je leven te verbeteren. Doe je dat, dan komt het meestal wel goed.'

Glorieus

Ook kerkvoorzitter Joan Elbers Tjok-A-Sang merkt dat het slavernijverleden nog steeds leeft. 'Een paar jaar geleden protesteerde het Platform Sla-

vernijverleden nog tegen een beeltenis op de zijkant van de Gouden Koets.' De tekening laat halfnaakte zwarte mannen en vrouwen zien die hun rijkdommen aanbieden aan het koningshuis. Toen de koets in 1898 werd afgeleverd, was Nederland nog in de ban van het glorieuze verleden van de Gouden Eeuw. 'Het slavernijverleden staat

veel te weinig in de aandacht. In geschiedenisboeken staat er weinig of niets over. De docent bepaalt zelf of zijn leerlingen er kennis van opdoen. Ik vind het dieprijest dat Nederland het verleden eeuwenlang verzwegen heeft.'

JESSE BUDDING

Joan Elbers Tjok-A-Sang viert nieuw leven maar treurt om het oude.

Matterhorn, bekroonde film over rouw en schuld

Het geschenk in vreemde ogen

RECENSIE De Nederlandse film Matterhorn is een verhaal over opstanding. De hoofdpersoon overwint zijn schuldgevoelens dankzij een zonderling die in zijn leven komt.

EEN HOLLANDSE BUS RIJDT AAN het begin van de film door een verlaten landschap. De enige reiziger is Fred, hoofdpersoon in Matterhorn. Er klinkt muziek: de aria *Erbarme dich* uit de *Matthäus Passion* van Bach. De aria volgt direct op de melodieuze vertelling van het verraad van Petrus. Draagt Fred schuld met zich mee?

Fred leeft met een gemis. Zijn vrouw kwam om bij een ongeluk. Ooit had hij haar bij de Alpenberg Matterhorn ten huwelijk gevraagd. Met hun enige kind, zijn zoon, heeft hij geen contact. Hij lijkt eenzaam.

Verlammend

De film beeldt uit hoe verlammend rouw en schuld kunnen werken. Als Fred uit de bus stapt, zie ik dat zijn gezicht in de plooi blijft. Robotachtig beweegt hij zijn lichaam. Alsof er geen leven in zit.

Het levenloze blijkt ook uit zijn vaste rituelen. Fred kookt elke dag hetzelfde;

Fred en de vreemdeling bewegen tegen de stroom van het kerkelijk leven in.

de; schuift telkens stipt om zes uur aan tafel; kijkt eerst naar de foto van zijn vrouw en zoontje boven de dis, bidt dan en eet. Ook in zijn dorp zit weinig 'schwung'. Het is er kerkelijk als in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Op een dag staat er een vreemdeling bij Fred voor de deur. De vreemde is ooit zijn geheugen kwijtgeraakt. Hij kan niet praten maar heeft wel sprekende ogen. Donkere pupillen waar een appèl van uit gaat: 'Zie mij, help mij!'. In een opwelling besluit Fred dat de onbekende voor een nacht mag blijven

logeren, in de kamer van zijn zoon. Dat ene nachtje worden er meer. Twee mannen in één huis is toch ongehoord? Fred deert het niet. Met de vreemdeling komt hij voorzichtig weer tot leven. Zijn gezicht gaat uit de plooi. Zwieriger wordt zijn loopspas. In een dronken bui vraagt hij de zonderling zelfs ten dans. Dan herkent hij in de oogkleur van zijn danspartner zijn vrouw. Terwijl hij zich verbeeldt met haar over de vloer te bewegen, wordt zijn blik gevangen door haar ogen op de foto boven de eettafel. Er gaat een appèl van uit. Je hebt nog

iets goed te maken, denkt hij bij zichzelf.

Fred gaat sparen voor een reis naar de Matterhorn. Daarnaast besluit hij zijn verloren zoon op te zoeken. Fred had hem, tegen de wil van zijn vrouw in, op straat gezet vanwege zijn homoseksualiteit. Dat is het schuldgevoel waar hij onder gebukt gaat.

Theo's geschenk

Matterhorn is een film over opstanding. Fred staat figuurlijk op uit de dood. Hij komt weer tot leven, wordt bevrijd van schuld en eenzaamheid. De vreemdeling speelt een sleutelrol: hij is de bringer van nieuw leven. Hij is de ander, die aan de Ander doet denken. Niet voor niets blijkt hij de naam Theo te dragen: 'geschenk van God'. In een tijd waarin vreemdelingen, zonderlingen en hulpbehoevenden door overheden en deels door de crisis onder druk worden gezet, is het goed om met deze film herinnerd te worden aan Jezus' woorden uit de Bergrede: 'Ik was een vreemdeling en jullie namen mij op...'. Matterhorn won op het internationale filmfestival IFFR in Rotterdam in januari de publieksprijs. Deze prachtige en beeldrijke film is het bekijken en bespreken zeer waard.

MARGREET KLOKKE

MATTERHORN IS TE BEKIJKEN VIA UITZENDINGGEMIST.NL

Goed leven in Clingendael

Wat is de succesformule voor een 'goed leven'? Met deze vraag houdt iedereen zich wel eens bezig. Op een zondagse picknick in park Clingendael (zie foto) stuurde dominee Berit Bootsma van de Christus Triumfatorkerk een gevarieerd gezelschap op pad met uitdagende vragen. Wat zou een levenskunstenaar als Jezus bedoeld hebben met de geheimzinnige stelling: 'Iedereen die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie het leven om mij verliest, zal het behouden'? Het was mooi 'denkvoer' voor alle zinzoekende Bezuidenhouters van 25 tot 45 jaar. In augustus is er weer een bijeenkomst, nu met een barbecue.

VRIJDAG 30 AUGUSTUS, 19 UUR. INFO EN OPGAVE: BERITBOOTSMA@CTKERK.NL

Afscheid Bethelkapel

Klaar voor de doorstart, met wilde bloemen

REPORTAGE De vrouw die de kanselbijbel aan het einde van de dienst wegdraagt, heeft tranen in haar ogen. Ook de kosteres, die binnenkort met haar man de kerk en kosterijwoning verlaat, is zichtbaar ontroerd.

NATUURLIJK VINDEN VERSCHIEDENE kerkgangers het erg dat de Bethelkapel gesloten wordt, wordt mij verteld. Maar opvallend genoeg hoor ik ook veel nuchterheid in de reacties van gemeenteleden. 'Een kerkgebouw open houden voor dertig bezoekers per zondag is niet haalbaar. Daar moet je reëel in zijn.'

Stem van generaties

De afscheidsdienst van de Bethelkapel is waardig, hoopvol en gericht op de toekomst. 'Dit is het einde niet', zo staat met grote letters op de liturgie. Het is het thema van de viering, die door de predikanten Axel Wicke en Olivier Elseman geleid wordt. Leidraad is de tekst over Abraham, die op weg ging 'zonder te weten waarheen'. 'Op weg, op zoek naar de wereld als huis van God. Generatie na generatie voegt zich in de stoet van mensen die gehoor geven aan die innerlijke stem.'

Twee kerkeradsleden worden uit hun ambt ontheven. Ze krijgen een onderscheiding van de PKN opgespeld. Drie kinderen nemen vandaag afscheid van de kindernevendienst omdat ze daar nu te oud voor zijn. Ze ontvangen een zilveren hangertje met de symbolen voor geloof, hoop en liefde. Alle kinderen delen zakjes met zaadjes uit, aan alle aanwezigen. Er zitten vergeet-mij-nietjes in, 'maar ook zaadjes van wilde bloemen. Het wordt een verrassing wat daar uit komt', zo vertelt de leidster. 'We gaan elkaar missen, ieder op zijn of haar eigen plekje hier in de kerkzaal en bij het koffiedrinken', zegt Elseman. 'De afgelopen jaren zijn we steeds meer mensen gaan missen omdat ze overleden. Hun plek werd niet opgevuld. Het werd hier leger en leger. Nu is er toekomst in een nieuwe gemeenschap. Laten we onszelf de tijd gunnen om te wennen aan het nieuwe begin.'

Eindig

Ook het gebouw van de Bethelkapel aan de Thomas Schwenckestraat gaat een nieuw begin tegemoet. Het wordt – nog meer dan het al was – samen met het naastgelegen centrum De Westhoek een diaconaal kerk- en buurtthuis.

Jong en oud neemt afscheid van de Bethelkapel.

Eerst zal het grondig verbouwd worden. Elseman overhandigt diaconaal opbouwwerker Klaas Bruins symbolisch een grote sleutel.

Er is een lange nazit, met koffie, soesjes, wijn, borrelhapjes. Een vrouw zegt tegen mij: 'Ik kwam hier al als kind, met mijn ouders. Dat het gebouw oud en aftands is, zag ik eigenlijk nooit, tot anderen me erop opmerkzaam maakten.'

Bij de uitgang krijgt iedereen een 'bidprentje' uitgereikt, met een foto van houtsnijwerk uit de Bethelkapel. 'Mischien kunt u hem gebruiken als boekenlegger in het nieuwe Liedboek', suggereerde Elseman. Het is duidelijk: de Bethelkapellers zijn klaar voor de doorstart.

MARGOT C. BERENDS

Valkenboskerk naar Julianakerk

De voorgenomen verhuizing van de Valkenboskerk naar de Goede Herderkerk (Heesterbuurt) is van de baan. De wijkgemeente verhuist nu naar de Julianakerk in Transvaal. Daarmee wordt het diaconale karakter van het werk versterkt; in de Julianakerk huist ook het buurt- en kerkcentrum De Paardenberg. De diensten worden in het atrium van het gerestaureerde gebouw gehouden. De laatste dienst in de Valkenboskerk is op 13 oktober.

advertentie

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN-OP-MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 363 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Laatste koffie in de Thomaskerk

Een bijzaaltje van de Thomaskerk (Leyenburg), op een zondag half juni na de kerkdienst. De koffie smaakt als vanouds, maar de dreigende sluiting van het kerkgebouw, een week later, is al voelbaar. Vanaf juli kunnen de bezoekers terecht in de kerken in Den Haag-zuidwest die open blijven: de Shalomkerk, de Bosbeskapel en de Abdijkerk.

Bethelkerk

Vervolg van pagina 1

dicht', zo vertelt ds. Nico Riemersma in zijn preek. De schriftlezingen gingen over de plek waar Jacob een altaar voor God oprichtte. Jacob noemde die plek 'Bethel', huis van God. 'Elke plek kan Bethel worden', zegt Riemersma. Ja, God kun je overal ontmoeten. Een kerk is tenslotte 'zomaar een dak, boven wat hoofden', zoals we in deze afscheidsdienst zingen. Maar de gemeenteleden zullen elkaar vanaf vandaag niet meer zo vanzelfsprekend treffen.

Tijdens de dienst zie ik iemand in de weer met een zakdoekje. Ze veegt haar tranen weg. Ook Riemersma krijgt het een moment te kwaad, tijdens het benoemen van alle attributen die de kerk worden uitgedragen. Hij haalt de Bijbel, het avondmaalstelsel, het doopbekken, de gedachtenisstenen en de paaskaars van hun plek. Een kleine stoet

loopt ermee de kerkzaal uit. Het is een ontroerend moment.

Na afloop is er koffie met koek en worden er broodjes geserveerd. De koster loopt af en aan. Steeds wordt hij staande gehouden door mensen die hem de hand willen drukken. Iedereen is vol

'Ze zijn wel oud, maar jong van geest'

lof. 'Ik ben nog niet weg hoor', grapt hij. Hij woont schuin boven de kerk, in de kosterwoning.

'Eigenlijk weet ik niet hoe de toekomst eruit ziet', vertelt hij. 'Volgende week moet ik gewoon weer koffie schenken voor verschillende huurders. Maar ja, ik ben al wel een paar keer opgeschrikt toen er taxateurs naar de kerk kwamen kijken en ook mijn huis wilden zien. Geen idee hoe het verder gaat.' Hij roemt de Bethelkerkers. 'Ze zijn misschien qua

leeftijd wel oud, maar ze zijn jong van geest. En ze houden van babbelen, voor en na de dienst. Gezellig.'

In de kerkzaal zie ik een paar bezoekers peinzend rondlopen. Een van hen is de zoon van ds. Van Evert, de eerste predikant van de Bethelkerk, die op jonge leeftijd in een concentratiekamp overleed. 'Ik rende als jongetje van vier over het gangpad. Ik weet nog hoe de toen nieuwe kroonluchters hier op de grond stonden, voordat ze werden opgehangen.'

Een andere bezoeker is Rob van Essen, die hier een tijd predikant was. De gedachtenisdienst bij de uitvaart van zijn vrouw Betsie was in deze kerk. Hij neemt nog een foto. 'Daar stond haar kist.'

Bij de deur deelt Riemersma rode bloemen uit. 'Naar welke kerk gaat u straks?' vraagt hij. En hij voegt eraan toe: 'Tot ziens!'

MARGOT C. BERENDS

Afscheid Ontmoetingskerk

'De kerk is nog erger dan het bedrijfsleven'

REPORTAGE Het is nog niet eens de laatste dienst in de Ontmoetingskerk, maar vandaag, de eerste zondag in juni, is iedereen extra emotioneel.

NA DE COLLECTE IS OFFICIEEL bekend gemaakt dat de aanstelling van een nieuwe predikante in de nieuwe grote wijkgemeente Zuidwest rond is. Ds. Nel van Dorp, tot 1 juli voor bijstand in het pastoraat aan de gemeente verbonden, noemt haar in haar voorbede. 'Adem van God, vernieuw ons bestaan', antwoorden de aanwezigen zingend. Maar aan het einde van de dienst schiet Van Dorp vol. Alle gemeenteleden die ik naderhand spreek, hadden haar graag als de nieuwe voorgangster gezien.

Voor de kerk liggen

'We raken alles kwijt', is de teneur. Het gebouw, de voorgangster, de koster. 'Alles wordt maar van hogerhand over ons beslist.' Een vrouw vertelt: 'Ik begrijp natuurlijk dat er gebouwen gesloten moeten worden. Logisch. Maar vanaf het begin stond vast dat de Abdijkerk open moest blijven, omdat dat een monument is. Het openhouden van de Ontmoetingskerk is nooit goed onderzocht.'

rond negen uur voor de deur van haar eigen kerk te gaan liggen. 'Maar wat als ik om vijf voor half tien aankom en de kerk is vol? Moet ik dan maar om half twaalf terugkomen?'

Warmte koesteren

Het valt me op hoe warm deze gemeenteleden met elkaar omgaan. Her en der worden armen om schouders heen geslagen, klopt men elkaar op de rug,

'Nachten heb ik wakker gelegen'

houdt men handen vast. Straks wordt deze gemeenschap's zondags letterlijk in tweeën gesplitst.

Een gemeentelid oppert: 'Waarom maken ze van de Abdijkerk niet een concertzaal, zoals bij de Nieuwe Kerk gebeurd is?' Iemand anders zegt: 'Ik heb hier om gehuild! Ik heb nachten wakker gelegen. Mijn geloof verlies ik niet, maar wel zou ik bijna mijn geloof in de kerk kwijtrakken.' Een man komt naar

Een gemeentelid troost Nel van Dorp.

In de Ontmoetingskerk gaan wekelijks zo'n tweehonderd gelovigen ter kerke. Als zij na de sluiting allemaal – samen met de Bethelkerk – naar de veel kleinere Abdijkerk gaan, past dat niet. Daarom worden daar na 1 juli twee diensten gehouden. De ene begint om half tien, de andere om half twaalf.

Deze tijdstippen verbazen de Ontmoetingskerkgangers: 'Voor ouderen is half tien te vroeg. En half twaalf is niet handig, want om twaalf uur wordt in veel huizen de warme maaltijd opgediend. Vaak ook komen de kinderen 's ochtends op bezoek.'

Iemand had een Abdijkerker horen zeggen dat ze niet van plan is straks

me toe en schetst de gebeurtenissen van de afgelopen maanden. 'Mevrouw, de kerk is nog erger dan het bedrijfsleven.'

Zelfs in deze nadagen is er nog een delegatie uit de Duitse partnergemeente op bezoek. Tijdens een toespraak spreekt een van de Duitse gasten de wens uit dat ze na alle veranderingen contact met elkaar zullen blijven houden.

De gemeenteleden houden elkaar op deze zondagmorgen letterlijk en figuurlijk vast. Moge de band tussen hen blijven voortbestaan.

MARGOT C. BERENDS

Nicolle Pronk, predikant Shalomkerk

“Wees niet bang dingen te veranderen”

INTERVIEW Nicolle Pronk is sinds kort predikant in de protestantse Shalomkerk van Den Haag-zuidwest. Ze wil jongeren meer bij de liturgie betrekken.

NICOLLE PRONK (28) IS OP PALMZONDAG bevestigd in de Shalomkerk. Zeven predikanten en twee ouderlingen legden haar de hand op en spraken een zegen uit. ‘Het voelde als een kracht die van God uit werd doorgegeven.’

‘Het geloof moet je onder woorden brengen’

De Shalomgemeente vormt met vijf andere gemeenten de nieuwe wijkgemeente Den Haag-zuidwest. Drie kerken zijn per 1 juli gesloten. ‘Dat is verdrietig.

Maar het biedt ook kansen om sommige dingen iets anders te gaan doen.’ Pronk deed inspiratie op in Amsterdam, waar ze stage liep. ‘De dynamiek van een stad en nieuwe vormen van kerk zijn interesseren mij.’

Ze wil de liturgie vernieuwen en ook voor jongeren aantrekkelijker maken. Liturgische tradities die al eeuwen meegegaan mogen behouden blijven, ‘vanwege het geloof dat je deelt met de voorvaders’. Maar de bijdrage die een groep twintigers nu al levert aan bijzondere diensten, zou ze graag vaker in de reguliere vieringen willen integreren. De reden: ‘In een viering ervaar ik direct de aanwezigheid van God. Je komt er samen met gelovigen die allemaal hun ei-

gen geloofsbeleving en godsbeeld hebben. Een viering draagt bij aan ieders geloofsontwikkeling, ook aan de mijne.’ Pronk omschrijft geloven als ‘op weg

zijn’. Geloof verandert door de jaren heen. ‘Ik wil iedereen aanmoedigen haar of zijn geloof onder woorden te brengen. Dat is niet altijd makkelijk. Ik heb het

van huis uit ook niet geleerd. Je moet durven er woorden aan te geven. Deze woorden bijvoorbeeld:

Uw ziel moet gij stofferen, maar niet uw aardse stee. Als gij gaat pelgrimeren, wat neemt gij met u mee? Gemak wordt u tot last. Een pelgrim moet zich voegen, met alles vergenoegen, want hij is slechts te gast. (Gezang 44:5)

Dit pelgrimslied uit het oude Liedboek voor de kerken schetst hoe ik mijn geloof beleef en de Bijbel lees. Je bent op weg, weet niet precies waarheen; net als Israel. Ook Jezus stuurt mensen op weg: ‘Wees niet bang dingen te veranderen.’

NELLEKE DE JONG-VAN DEN BERG

Nicolle Pronk

Martin Koster, predikant Bosbeskapel

‘Zuiver water doet wortelen’

INTERVIEW Martin Koster is sinds kort predikant van de Bosbeskapel. Hij vindt het belangrijk contact te zoeken met andere levensbeschouwelijke groepen.

MARTIN KOSTER (53) STUDEERDE theologie in Kampen, werkte in Nes Ammim (Israel) en was gemeentepredikant in Leimuiden, Capelle aan den IJssel en Honselersdijk.

Bij zijn verbintenis met Den Haag-zuidwest preekte hij over de centurio, een Romeinse militair, die aan Jezus vroeg

om zijn dienstknecht te genezen (Lukas 7). Koster: ‘Van deze man wordt gezegd dat hij een synagoge zou hebben gebouwd. Een heidense bezetter wilde een gebedshuis voor een andere religieuze groep dan de zijne. In zijn betrokkenheid en ruimte herken ik mijn eigen visie op de omgang tussen verscheidene levensbeschouwelijke gemeenschappen

Martin Koster kweekt graag vijgenstekjes.

in Den Haag. Ik zou willen dat wij geboeid raken door het geloof van de ander en elkaar uit welgezindheid helpen zoals de centurio dat gedaan zou hebben.’

Lichaam

De kerk heeft een verbindende rol in de samenleving, vindt Koster. ‘De gemeenschap voedt zichzelf in het geloof, en voedt ook de samenleving. Niet door ongevraagd te getuigen maar door te zijn wie je bent en te doen wat je doet. Ik wil uitnodigend zijn. Deze kerk kunnen we

‘Het Messiaanse zit in ieder van ons’

delen. Daarnaast wil ik kennismaken met gelovigen van andere levensbeschouwingen in zuidwest. Samen zijn we het lichaam van Christus. In iedereen kom ik het Messiaanse tegen.’

Hij laat de uitnodiging voor zijn intrededienst zien. Voorop staan, tegen de achtergrond van een veelkleurig mozaïek, twee afbeeldingen: een kring van vijf figuurtjes en een schilderij waarop een aquaduct staat dat langzaam overgaat in zeilschepen.

‘Water heeft veel symboliek. In de doop: door de dood naar het leven. Voor een stekje: zuiver water doet wortelen. Ik kweek vijgenbomen, een symbolische bezigheid. Water verbeeldt ook wat het geloof kan geven: draagkracht, zoals het water een schip draagt. De kring waarin één figuurtje naar de ruimte erbuiten kijkt, verbeeldt de vijf wijkgemeenten van zuidwest: een open kring. Op een positieve, veelkleurige manier kerk zijn, dat stralen de figuurtjes uit.’

NELLEKE DE JONG-VAN DEN BERG

Thera Roosenbrand, jeugdwerker Kloosterkerk

Geen gekeet of gesmoes

INTERVIEW ‘Bij sommige humanisten en socialisten denk ik: oh, leek ik maar een beetje op hen.’ Na een zoektocht kwam Thera Roosenbrand terecht bij een kerk die bij haar past.

THERA ROOSENBRAND KOMT UIT een orthodox gezin. ‘Hervormd, gereformeerde bond. Ik heb me daar stevig tegen afgezet.’ Ze ging met een vriendin naar haar Baptistengemeente, zag en ervoer ‘allerlei uithoeken’, tot

Thera Roosenbrand speelt met Godly play.

ze het ‘helemaal gehad had’. Ze zegt: ‘Veel gelovigen hechten aan de organisatie van hun kerk, aan de gedragsregels. Wijk je af, dan vindt men het moeilijk je als gelijkwaardig te zien.’

Ze werd geraakt door een lezing van Australiër Dave Andrews, schrijver van *Christi-Anarchy* (1999). Ze pakt haar glas water. ‘Kijk, dit is Christus.’ Ze legt er suikerklontjes omheen, uit het schaaltje naast de theekan. ‘Dit zijn wij. De een dicht bij Jezus, de ander wat verder van hem af. Hij is het middelpunt.’ Ze draait elk klontje ten opzichte van het glas. ‘De een richt zich totaal op hem, een ander kijkt meer

langs hem heen.’

Opnieuw raakt ze het glas aan. ‘Als dit waarheid is, kunnen wij niet anders dan ertoe in relatie staan. Naarmate mensen, niet per se christenen, meer op Jezus lijken, staan ze dichterbij hem. Bij sommige humanisten en socialisten denk ik: oh, leek ik maar een beetje op hen. Goed zijn voor elkaar en je omgeving, daarmee eet iedereen iets hogers, God, wie dat dan ook is, wat je daar dan ook van snapt.’

Roosenbrand is opgeleid tot kerkelijk jeugdwerker. Daarna werkte ze bij het Leger des Heils in een jongerenleefgroep. Na de zomer gaat ze haar derde jaar in als jeugdwerker in de Kloosterkerk. ‘De openheid van geest en de bevlogenheid van de predikanten motiveert me zeer.’

Kopje zand

Een van hen nam haar mee naar een presentatie over *Godly play*. ‘Een methode om op een speelse manier bijbelverhalen met kinderen te delen.’ Ze pakt weer iets van het theeblad, een kopje zand – en kiept het leeg. ‘De woestijn is een gevaarlijke plek.’ Haar hand verspreidt het zand. ‘Hij verandert steeds, je verdwaalt...’ Dan legt ze uit hoe je je als verteller concentreert op het materiaal, niet rondkijkt naar de kinderen.

Haar ervaring is dat kinderen daardoor ook het verhaal ingezogen worden. ‘Er is eigenlijk geen gekeet of gesmoes.’ Met een glimlach herinnert ze zich hoe de volwassenen – ‘die grote bollebozen’ – zich als kinderen zaten te verwonderen en met het verhaal aan de slag gingen. ‘Het was magisch.’

NELLEKE DE JONG-VAN DEN BERG

IN - DRUK

MIJN BEGEERLIJKE ROODHUIDIGE

Liefde op het eerste gezicht was het! Wat was ik blij dat, ondanks dreigend tekort, Ichthus boekhandel Pelgrim het nieuwe Liedboek (‘Zingen en bidden in huis en kerk’) nog ruim voorradig had. Ik ging er gelijk mee naar bed de eerste avond.

De geur van het leer, de prachtig rood gestileerde bloem tegen rode achtergrond, goud op snee. Wat hield hij mij lang uit m’n slaap. Het is meer dan een bundeltje liederen. Er is over nagedacht, dat kun je wel zien aan de indrukwekkende rij medewerkers en adviseurs achterin.

Verrukt bladerde ik door de Psalmen waarin volgens Luther het hele heilig Evangelie tot klinken komt. Nu niet alleen met de Geneefse melodieën; in het Liedboek zijn ook andere vertalingen en toonzettingen opgenomen. Er is een greep gedaan uit de Vijftig psalmen van Oosterhuis,

chants volgens de Anglicaanse traditie en folksong melodieën van ‘Psalmen voor Nu’.

Neuriënd lag ik in bed, want het is ‘a highway to heaven’ (enkelte hemel) voor de ziel, die steeds minder lafenis kreeg in het repertoire van het Liedboek uit 1973.

Tussen de psalmen en liederen ook gedichten en gebeden, zodat je tegelijk een heerlijk meditatieboek in handen hebt. Teksten van Augustinus (‘Laat heb ik u lief gekregen’), Franciscus, Anton Ent, Jaap Zijlstra, Jean Pierre Rawie, Geert Boogaard en vele anderen. Lieder van Revis en Rikert, Barnard en Troost, van ‘Abba Vader’ tot ‘Zomaar een dak’.

Al bladerend trekt er een siddering door mijn leden: zo’n repertoire gaat voelen als vreemdgaan voor menig organist! Het is een gedurfde mix geworden. Dat belooft pittige discussies in liturgie-

commissies. Vijf jaar de tijd heeft de synode ons daarvoor gegeven, dus moeten we elk jaar zo’n tweehonderd liederen beproeven. Als je stevig doorzingt komen er iedere week vier liederen langs. Soms zal het orgel moeten zwijgen, want sommige liederen smeken om een piano of een pittige beat. Dat had ik toch niet kunnen bedenken toen ik in de roerige jaren zestig belijdenis deed en het moest doen met het liedrepertoire uit 1938.

Geen streng zwart boekje meer, maar een wulpse dame die mij wil verleiden de moderniteit serieus te nemen. Chapeau, liedboekredactie! Maar waar is toch dat prachtige mystieke lied van Oosterhuis gebleven, *De Heer heeft mij gezien en onverwacht*, waarin vrouwen én mannen als ‘bruid’ van Christus bezingen hoe de liefde hen heeft veroverd? Over dat nieuwe hart en de nieuwe ogen en die in onze diepste dromen gezaaide naam. Over de gemeenschap die steeds opnieuw geboren moet wor-

den, omdat wij God niet in onze achterzak hebben: ‘Hij gaat ons in en uit’.

De dwarse predikant J.J. Buskes, vroeger tv- en radiopersoonlijkheid, zei: ‘Als wij naar de kerk gaan, gaat God nog niet naar de kerk’. God moet zijn beminden steeds weer overkomen. Gezang 487 is ten prooi gevallen aan ‘de nieuwe preutseheid’, schreef Ger Groot in dagblad *Trouw*. Geslachtofferd aan een laatste feministische stuipreuking, met democratische stemverhouding.

Ik leg mijn hoofd op mijn kussen en schrei over zoveel protestantse harkerigheid. In de nadere Reformatie wisten ze nog van het ‘uur der minne’ nabij Gods hart. Maar in mijn begeerlijke roodhuidige Liedboek krijgt de bruid geen kans haar diepste verlangen te bezingen. Ik ga maar slapen.

ROB VAN ESSEN

HET LOKAAL HANGT VOL MET tekeningen. Fantasierijke ontwerpen, details, foto's. Op tafels staan maquettes. Achttien studenten bouwkunde van de TU in Delft hebben zich de afgelopen maanden gebogen over een niet alledaagse opdracht: maak een plan voor de Haagse kerken die gesloten worden. Vandaag is de presentatie. Tien minuten krijgen ze, vier docenten luisteren aandachtig toe en stellen vragen.

Spelen met ruimten

De masterstudenten zijn dit voorjaar over Den Haag uitgezwemd. Ze verkenden de omgeving, liepen in de kerken rond, bezochten een dienst, spraken met kerkbestuurders. En ze lieten hun fantasie werken. Wat kun je in vredesnaam met zo'n gebouw doen? Meestal hoge ruimten, veel ingangen, een toren, grote zalen, gangen, ramen op vreemde plaatsen – iedere kerk ziet er anders uit. Wat valt daarvan te maken? Ze worden aan de afdeling RMIT opgeleid om na te denken over herbestemming van gebouwen, maar wat doe je met bijvoorbeeld de vierkante 'parkeergarage' van de Ontmoetingskerk in Loosduinen? Over de economische haalbaarheid van hun ontwerpen hoeven de studenten zich geen zorgen te maken. Ze moeten spelen met ruimten en materiaal, een duidelijke 'ingreep' op het bestaande gebouw plegen en het liefst ook nog een bestemming uitwerken die een relatie met de buurt heeft. De vondsten zijn gevarieerd. Patrick heeft de Thomaskerk omgetoverd tot een groot restaurant met keuken en kookschool, compleet met bomen in de kerkzaal. Het dak wordt van glas. Clemens heeft de Bethelkerk onder handen genomen. Hij wil er een gezondheidscentrum in vestigen en er een ontmoetingsplaats voor buurtbewoners van maken. Deze bestemmingen komen steeds

Studenten Bouwkunde maken ontwerpen Wat doe je met een oude kerk?

Marialena Kasimidi laat zien wat ze met de Bethelkerk van plan is.

REPORTAGE Wat gebeurt er met de Haagse kerken die nu gesloten worden? Afbreken of een nieuwe bestemming zoeken? Delftse studenten leggen vier kerken op de tekentafel.

terug: sportcentrum, theater, bibliotheek, voorzieningen voor kinderen. Veel sociale functies. Yvonne wil Kruispunt herbestemmen als Centrum voor Jeugd en Gezin. De bijgebouwen mogen van haar op de schop, maar de fraaie kerkzaal blijft behouden, voor religieuze activiteiten. 'Gezondheid en spiritualiteit' is haar motto. De Ontmoetingskerk levert veel hoofdbreken op. Maak er een spiritueel wellness-centrum van, vindt Saskia. Maria pakt het nog drastischer aan: voor haar wordt het een badhuis.

Respect

Als de eerste presentaties achter de rug zijn, is het tijd om de balans op te maken. 'Het viel niet mee', geeft Abel-Jan toe, terwijl hij zijn tekeningen opruimt. De docenten bleven doorvragen. Yvonne doet zich in de kantine van het

grote TU-gebouw te goed aan haar lunch. 'Ik worstelde met mijn respect voor de bestaande architectuur en de opdracht er iets nieuws van te maken.' Die spanning vond ze trouwens goed. 'Ik vind het veel beter een kerk een nieuwe maatschappelijke functie te geven, dan het gebouw af te breken.'

Zij vertolkt de opvatting van de Haagse architect Job Roos. Hij is afdelingshoofd van RMIT. Volgens hem is het studieproject bedoeld om de ogen van de eigenaren – de huidige of de toekomstige – te openen voor hergebruik van de kerken. 'Er zijn ongekende mogelijkheden.' Als architecten zich laten inspireren, bijvoorbeeld door goed naar de wijk of de stad te kijken, en naar de behoeften die daar leven, dan kunnen er verrassende ontwerpen ontstaan.

Das blijkt. Twee studenten krijgen aan het eind van de dag de hoogste cijfers, een negen. De eerste is Immanuel, die de Vredeskapel wil verbouwen tot cultureel centrum, waarbij hij ook alle aangrenzende achtertuinen betreft. De tuinstrook wordt een langgerekte publieke passage met ateliers en andere ruimten. Marialena heeft de Bethelkerk herschapen in een speelhuis voor kinderen, dat ze 'Alice in Wonderland' noemt, compleet met droomkamers en leesruimten. Docent Alexander de Ridder roemt Immanuel, omdat hij zijn opgave ruim zag en de hele straat erbij betrok. Marialena bracht een 'heldere ordening' aan.

De Ridder zegt: 'Kerken – moeilijke gebouwen voor een architect? Ach, com-

Maquette van Immanuel Tashiro. Herontwerp van de Vredeskapel.

plexiteit is er altijd. Deze opgaven passen in een reeks. De kunst is een nieuwe laag aan te brengen, waardoor oud en nieuw elkaar de hand reiken. Een ingreep moet bovendien iets extra's voor het totaal opleveren. In het begin zagen de studenten de kerken als iets bijzonders, vanwege hun maatschap-

'We willen de ogen van de eigenaren openen'

pelijk belang. Maar toen ze begonnen te tekenen, werden het gewone gebouwen, waarvan de entree goed moet worden uitgewerkt.'

JAN GOOSSENSSEN

PUBLIEKE PRESENTATIE VAN DE ONTWERPEN VOLGT IN HET NAJAAR. PLAATS EN TIJD NOG NIET BEKEND.

Regenbooglicht in Nieuwe Badkapel

De Nieuwe Badkapel te Scheveningen opent in de zomermaanden haar deuren voor bezichtiging. De kerk, een rijksmonument, is gebouwd in 1916 en een van de weinige nog bestaande voorbeelden van protestantse architectuur uit die tijd. De vier grote rondboogvensters met gebrandschilderd decoratief glas zijn gerestaureerd en in hun oude glorie te bewonderen. Het zonlicht dat door de glas-in-loodramen naar binnen valt, geeft het interieur schitterende regenboogkleuren.

Geopend op zaterdagmiddagen, t/m 31 augustus. 14-16 uur. Nieuwe Parklaan 90.

Prijsvraag: gratis naar de Huygensexpositie

Wilt u gratis naar de Huygenstentoonstelling in de Grote Kerk? Los dan de KDH-prijsvraag op.

IN DE GROTE KERK IS TOT EIND augustus de expositie 'Een gouden erfenis' te zien. De tentoonstelling is gewijd aan het leven van Constantijn Huygens en zijn zoon Christiaan. Ze drukten een belangrijk stempel op het politieke, artistieke en wetenschappelijke klimaat van de Nederlandse republiek in de Gouden Eeuw.

Kerk in Den Haag verloot zes gratis toegangskarten voor de expositie. De vraag die u moet beantwoorden, luidt: hoe wilde Constantijn Huygens dat de straat voor zijn nieuwe huis in Den Haag heette?

In de Koninklijke Bibliotheek is nog meer over Huygens te zien. In de gratis expositieruimte 'De Verdieping van Nederland' zijn onder andere de Latijnse gedichten van Constantijn Huygens te bewonderen. Eén afdeling daarvan heet Haga Vocalis, *Stemmen van Den Haag*. Het zijn levendige, verrassende gedichtjes over Haagse stra-

ten en pleinen. Huygens, vermaard diplomaat en kunstenaar, was als eerste Haagse stadsdichter trots op zijn

stad. Hij noemt in de bundel ook zijn nieuwe huis. Deze gedichten uit 1644 zijn onlangs in het Nederlands vertaald door Frans Blom en Ilja Leonard Pfeijffer (*Stemmen van Den Haag*, uitgegave Prometheus). Kenners roemen Huygens' poëzie om haar verbeeldingskracht. Zijn gedichten behoren tot de mooiste Nederlandse literatuur van de zeventiende eeuw.

Het antwoord op de prijsvraag kunt u per e-mail sturen aan: redactie@kerkinderhaag.nl. Prijswinnaars krijgen direct bericht, in volgorde van binnenkomen.

advertentie

PC LOOPT NIET LEKKER?

Tijd voor een PC Refresh!

Vanaf € 49,- loopt uw PC weer als nieuw

- ✓ Volledige herinstallatie van Windows XP, Vista of 7
- ✓ Windows veiligheidsupdates en up-to-date virusscanner
- ✓ Uw persoonlijke bestanden netjes teruggeplaatst

Een nieuwe PC kan nog even wachten..

Maar de ergernis over uw huidige PC kunt u NU beëindigen!

Bel: 06 330 36 596 - E-mail: info@pcrefresh.NU - www.pcrefresh.NU

COLUMN KERK VAN MIJN DROMEN

Later ga ik wel weer naar de kerk, dacht ik toen ik begin twintig was en nog maar af en toe ging. De jaren daarna bezocht ik de kerk bijna niet meer.

Als jonge twintiger was ik actief met geloof bezig. Ik nam deel aan een gespreksgroep, organiseerde vieringen en tienerkampen. Maar de zondagse kerkgang met mijn ouders was voor later. Als 32-jarige vraag ik me af of dat 'later' nog wel komt.

Ik ga wel eens, hier en dan weer daar. Ik luister en kijk om me heen: naar het gebouw, de voorganger, de kerkangangers. Maar het idee dat het over mij gaat, dat ik er bij hoor of pas, krijg ik niet. Het raakt me te weinig. Verbondenheid voel ik niet.

Wat is er nu anders dan in de tijd van mijn ouders? Ontbreekt het mij aan discipline? Moet ik vaker gaan, een band opbouwen met de kerkangangers, er actief worden, om mij aangesproken te voelen?

Het lukt me niet, ik doe het niet, het gebeurt gewoon niet. In mijn vriendenkring ken ik trouwens maar een persoon die regelmatig naar de kerk gaat. Anderen vinden rust, bezinning en inspiratie op een andere manier. Weer anderen zeggen blij te zijn met de christelijke opvoeding die ze gehad hebben, maar doen er zelf nu niks meer mee. Er is zoveel meer dat mijn leven vult. Toch mis ik iets. Ritme, verstilling. Een moment dat er gewoon is en vaststaat. Ik mis daarnaast de inspiratie van bijbelverhalen; en het contact met een grotere

groep mensen bij wie ik mezelf kan zijn, met wie ik een gevoel van samen ervaar, zonder dat ik iedereen persoonlijk zou moeten kennen of mogen.

Vanuit mijn werk bij stichting Stek organiseer ik jaarlijks in de paasnacht de Nacht van de Hoop. Tijdens de voorbereiding zoek ik met anderen naar nieuwe vormen van vieren, de betekenis van Pasen in deze tijd, een manier van stil zijn om tot jezelf en God te komen. Ik geniet volop van die Nacht en velen met mij. Ik zou zo'n nacht of sfeer wel vaker willen: een moment van onderbreking, met grote of kleine groepen.

Met Pinksteren organiseerden we in de tuin van het Stadsklooster aan het Westeinde een *follow up* op de Nacht. Tijdens de Nacht waren 'verse voor-nemens' ingeblikt. De blikken werden nu open gemaakt, dromen werden gedeeld. Ik twijfelde

over het delen van mijn droom. Ik was bang er gelijk iets mee te moeten en dat dan niet waar te kunnen maken. Gelukkig heb ik het op advies van een collega gedaan!

Toen ik mijn droom verteld had, bleken velen zich daarin te herkennen. Ze lieten bovendien blijken samen op pad te willen gaan en mee te werken aan de verwezenlijking van die droom. Die weg zal steeds van koers wisselen en gekleurd worden door de dromen van anderen. Het is 'later' geworden. Het lukt mij, ik doe het, het gebeurt gewoon!

DORINDE IJDO IS PROGRAMMA-MEDEWERKER BIJ STEKJONG. DE COLUMN OP DEZE PLAATS WORDT DIT JAAR DOOR GASTEN GESCHREVEN.